

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Minister van Defensie
De Staatssecretaris van Defensie
De Chef Defensiestaf
De Secretaris-Generaal

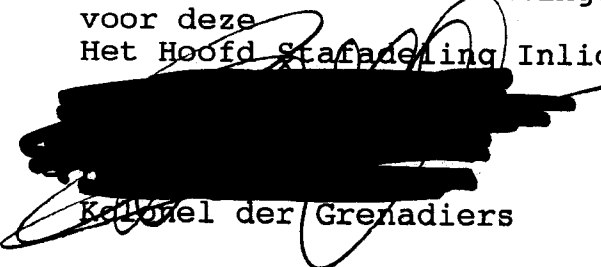
i.a.a. PCDS
SCOCIS
HOZ
DAB
HCZ

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/4916	16 december 1992

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 98/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische Federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE
98/92

(Afgesloten 161200 DEC 1992)

Bosnië-Herzegovina

De gevechten in Bosnië-Herzegovina blijven hevig in het noorden, in Herzegovina en rond Sarajevo. In de vallei van de noordelijke Sava-rivier is met name de omgeving van Brcko, waar de Servische oost-westcorridor het smalst is, toneel van gevechten. De strijd bij Sarajevo lijkt zich onder meer te concentreren rond de noordelijke heuvel Zuk, die de verbindingslijnen van de Servische belegeraars ten westen en ten oosten van de stad beheerst. Bosnische strijdkrachten hebben gemeld de heuvel te hebben veroverd, maar dit is van Servische zijde ontkend.

De Bosnisch-Servische leider Karadzic heeft nog eens aangegeven dat zijn eenheden niet uit zijn op de verovering van geheel Sarajevo. Hij heeft verklaard dat de Servische inspanningen met name bedoeld zijn om de Bosnische Moslims naar de onderhandelingstafel te dwingen. Hij onderstreepte dat de Serviërs bereid zijn tot concessies om te komen tot een "rechtvaardige vrede".

In dit kader heeft Karadzic aangekondigd op 17 december zijn parlement te zullen voorstellen de oorlog in Bosnië-Herzegovina eenzijdig te beëindigen. Waarschijnlijk is het belangrijkste doel van de te verwachten concessies van Karadzic een verdergaande internationale militaire betrokkenheid bij het Bosnische conflict, waarover de afgelopen dagen in diverse internationale fora gesproken is, te voorkomen. Het is echter niet uitgesloten dat politieke spanningen onder de Serviërs, alsmede het verslechterende moreel onder hun troepen, eveneens een rol spelen.

Karadzic en de bevelhebber van de Servische troepen in Bosnië-Herzegovina, Mladic, hebben eerder deze week in Belgrado overleg gevoerd met de presidenten van "Joegoslavië" en Servië, Cosic en Milosevic. De CGS van de JNA, Panic, was daarbij eveneens aanwezig. Bij deze besprekingen werd een rechtvaardige vrede in Bosnië-Herzegovina van vitaal belang genoemd voor alle partijen, waarbij opnieuw werd verwezen naar de voorstellen die Karadzic op 17 december zal doen om de oorlog te beëindigen. Op zichzelf is het bezoek van de Bosnische Serviërs aan Belgrado niet ongebruikelijk. Uit de melding kan echter wel worden opgemaakt dat de aangekondigde vredesvoorstellen van Karadzic zijn opgesteld in overleg met de Servische en federale leiding.

Servië/Montenegro

Cosic heeft te elfder ure de kandidatuur van zijn premier Panic voor het Servische presidentschap gesteund. Dit is enigszins opmerkelijk, omdat Cosic zich tot op heden afzijdig had gehouden van de strijd tussen Panic en diens opponent in de verkiezingen van zondag a.s., de huidige Servische president Milosevic. De politieke koers van Cosic houdt het midden tussen die van de beide andere politici. Evenals Panic is Cosic voorstander van hervormingen en van concessies om het internationale isolement van "Joegoslavië" te doorbreken en de oorlog te beëindigen. Cosic's nationalistische opvattingen wijken echter in de praktijk weinig af van die van Milosevic. Dit verklaart waarom Cosic zo lang heeft vermeden om partij te kiezen in de verkiezingsstrijd. Kennelijk is hij tot de conclusie gekomen dat zijn politieke doelstellingen toch het best gebaat zijn bij een overwinning van Panic.

[REDACTED]

Overigens bestaat over de politieke toekomst van Cosic zelf nog geen duidelijkheid, omdat de "Joegoslavische" president, in tegenstelling tot zijn Servische en Montenegrijnse ambtgenoten, niet in directe verkiezingen wordt gekozen, maar door het federale parlement. Gisteren heeft hij verklaard een nieuwe ambtstermijn niet te zullen aanvaarden als het nieuwe parlement geen "nieuwe koers" inslaat in zijn binnen- en buitenlandse politiek. Ook deze uitspraak lijkt steun in te houden voor de hervormingsgezinde stromingen. Van belang is echter ook het signaal dat Cosic in beginsel bereid is tot een nieuwe ambtstermijn.

De internationale bemiddelaars Vance en Owen hebben de Servische bevolking opgeroepen bij de komende verkiezingen te stemmen voor de vrede. Impliciet geven zij daarmee het advies om Panic te kiezen tot president van Servië. Milosevic heeft deze oproep reeds een nieuw bewijs genoemd dat Panic een marionet is van het Westen, die de belangen van Servië wil opgeven. Tegen die achtergrond kan de oproep van Vance en Owen contra-productief werken en in de nationalistische propaganda van Milosevic c.s. worden uitgebuit.

Overigens moet worden onderstreept dat een eventuele overwinning van Panic niet op korte termijn zal leiden tot een ingrijpende koerswijziging van Servië. Panic wordt niet gesteund door een partij-organisatie en bezit geen coherent verkiezingsprogramma. Gezien ook de verdeeldheid van de oppositie, die deels de verkiezingen boycot, zou een verkiezing van Panic naar alle waarschijnlijkheid niet op korte termijn leiden tot een aantasting van de socialistische machtsbasis in Servië.

Internationale vredesinspanningen

In diverse internationale fora zijn de afgelopen dagen besprekingen gevoerd over de mogelijkheden van een meer actief militair ingrijpen in het voormalige Joegoslavië, en met name in Bosnië-Herzegovina. De CVSE-ministers van Buitenlandse Zaken hebben "Joegoslavië" gewaarschuwd voor een dergelijk ingrijpen als het zijn betrokkenheid bij de oorlog in de buurrepubliek niet wijzigt. De SG van de VN heeft de NAVO formeel gevraagd een bijdrage te leveren aan de planning van mogelijke vormen van ingrijpen. Alom wordt erkend, dat hiervoor een nieuwe resolutie van de Veiligheidsraad nodig is. Een aantal leden van die Raad heeft al gepleit voor het gewapenderhand afdwingen van het verbod op militaire vluchten boven Bosnië-Herzegovina. Ook wordt overleg gevoerd over de vorige week door de EG gedane voorstellen, onder meer over instelling van "beschermde gebieden" voor de vluchtelingen in die republiek. Rusland heeft echter naar verluidt informeel uiting gegeven aan twijfels over het nut van verdergaande strafmaatregelen tegen Servië.

Er dient in dit verband op te worden gewezen, dat elke vorm van militair ingrijpen escalerend kan werken, zonder dat daarmee naar verwachting het verloop van het conflict ingrijpend kan worden beïnvloed. Bovendien zou de kans op represailles tegen VN- of EG-personeel elders in het voormalige Joegoslavië sterk toenemen. Daarnaast zou een actieve militaire interventie in de praktijk uitsluitend tegen de Serviërs gericht zijn en daardoor een negatief effect op het internationale vredesproces kunnen hebben.

De EG-commissaris voor Mediterrane Aangelegenheden, Matutes, heeft eerder deze week gesteld dat Griekse bedrijven stelselmatig het handelsembargo tegen "Joegoslavië" schenden door olieleveranties via Roemenië en Bulgarije. Hij stelde echter geen aanwijzingen te hebben dat de Griekse overheid rechtstreeks bij deze schendingen betrokken is. De Griekse regering heeft er op haar beurt op gewezen geen controle te hebben over alle activiteiten van particuliere bedrijven, maar toegezegd de beschuldigingen van Matutes te zullen onderzoeken. Overigens onderstreept diens verklaring verder dat Griekenland nog steeds leveranties van olie aan Macedonië tegenhoudt, vermoedelijk om dat land onder politieke druk

[REDACTED]

te houden teneinde het in de kwestie van de naamgeving tot een meer coöperatieve houding te bewegen.

Kroatië

De Kroatische plaatsvervangend minister van Buitenlandse Zaken Zuzul heeft gesteld dat Kroatië het mandaat van UNPROFOR wil veranderen van "peace-keeping" tot "peace-making". In dat geval zou Kroatië zijn opvatting dat het niet zal instemmen met een verlenging van het mandaat van UNPROFOR na maart 1993, kunnen herzien. Zuzul werkte deze uitlatingen niet verder uit, maar waarschijnlijk hoopt hij te bewerkstelligen dat de VN-vredesmacht in de toekomst ook actief zal optreden om tot nu toe niet gerealiseerde kernelementen van het VN-vredesplan gewapenderhand te kunnen opleggen.

Zoals bekend heeft Kroatië zware kritiek op UNPROFOR, omdat het nauwelijks heeft bijgedragen aan de demilitarisering van de UNPA's (die door de Serviërs wordt afgewezen) en omdat het in feite het gezag van de Servische autoriteiten in die gebieden continueert. Daardoor is het ook onmogelijk de volgende stappen in het vredesplan, zoals het herstel van het Kroatische gezag en de terugkeer van de vluchtelingen, uit te voeren. Als gevolg daarvan staat de Kroatische regering onder grote binnenlands-politieke druk om het mandaat van UNPROFOR niet te verlengen en na het vertrek van de vredesmacht zelf een gewapende actie tegen de Kroatische Serviërs te initiëren.

De afgelopen dagen is in EG-kader melding gemaakt van gevallen van verbroedering van Russische, Oekraïense en Keniaanse UNPROFOR-militairen met Serviërs. Nadere gegevens ontbreken vooralsnog, maar deze meldingen bevestigen eerdere berichten over een niet geheel neutrale opstelling van met name Russische VN-militairen. Deze meldingen, die door het EG-voorzitterschap aanhangig zullen worden gemaakt bij het VN-opperbevel, kunnen de Kroatische twijfels over de opstelling van UNPROFOR vergroten.

De Kroatische regering moet ervan uitgaan dat grote internationale weerstand zal bestaan tegen een eventuele afwijzing van de verlenging van het UNPROFOR-mandaat voor Kroatië, met name ook van de kant van de VN, omdat het eventuele vertrek van UNPROFOR uit die republiek ook negatieve gevolgen zou hebben voor de positie van de vredesmacht in Bosnië. Het meest voor de hand ligt dat Kroatië, ook wanneer het pleidooi van Zuzul geen resultaat heeft, uiteindelijk toch zal instemmen met een verlenging van het verblijf van UNPROFOR in Kroatië. De Kroatische regering zal echter in dat geval niet kunnen verhinderen dat autonome Kroatische gevechtsgroepen, mogelijk met latente steun van lagere overheden, in de UNPA's zouden infiltreren en daardoor toch een hernieuwd grootschalig Servisch-Kroatisch conflict uitlokken.

De Bosnisch-Servische leider Karadzic heeft gesteld over indicaties te beschikken dat Kroatië zich voorbereidt op grootschalige militaire acties tegen "de Servische Krajina's" (de Servische gebieden in zowel Kroatië als Bosnië-Herzegovina) in maart volgend jaar. Karadzic waarschuwde dat in dat geval tien miljoen Serviërs eensgezind in opstand zullen komen om hun bestaan te beschermen. Er zijn geen indicaties voor eventuele Kroatische voorbereidingen voor een offensief tegen andere gebieden dan de huidige UNPA's. Vermoedelijk wil Karadzic benadrukken dat een eventueel Kroatisch militair optreden tegen de "Servische" gebieden in Kroatië ook een reactie van Serviërs in andere delen van het voormalige Joegoslavië tot gevolg kan hebben.

Conclusie/voorzicht

Morgen zal de Bosnisch-Servische leider Karadzic voorstellen presenteren voor de beëindiging van de strijd in Bosnië-Herzegovina. Deze voorstellen zullen

[REDACTED]

vermoedelijk vooral ten doel hebben een eventuele verdergaande buitenlandse militaire betrokkenheid bij het conflict te voorkomen, al is niet uitgesloten dat interne politieke en militaire wrijvingen bij dit nieuwe initiatief eveneens een rol spelen. Gezien het internationale aandringen op verdergaande militaire stappen met betrekking tot Bosnië-Herzegovina is het denkbaar dat Karadzic relatief ingrijpende concessies zal doen. Het is echter uitgesloten dat deze een fundamentele aantasting van de Servische militaire of politieke posities zouden inhouden.

Het is mogelijk dat de Veiligheidsraad op korte termijn zal besluiten tot verdergaande tegen de (Bosnische) Serviërs gerichte militaire stappen. Deze zullen echter naar verwachting het verloop van het conflict niet ingrijpend beïnvloeden, maar anderzijds wel negatieve gevolgen hebben voor de positie van de VN-vredesmacht in het voormalige Joegoslavië en ook voor het internationale vredesproces.

Kroatië dringt aan op een zodanige uitbreiding van het VN-mandaat voor die republiek, dat UNPROFOR actief kan gaan optreden tegen de Servische autoriteiten in Kroatië. Het heeft impliciet gedreigd met beëindiging van het mandaat als de VN niet op de Kroatische eisen ingaat. Het is niet waarschijnlijk dat de VN daadwerkelijk zal overgaan tot bijstelling van het mandaat in de door Kroatië gewenste zin. Desondanks ligt het meest voor de hand dat Kroatië toch een verlenging van de aanwezigheid van UNPROFOR in Kroatië zal aanvaarden. De te verwachten acties van Kroatische nationalistena zouden in dat geval echter toch tot een militair treffen tussen Kroatische en Servische troepen kunnen leiden. Betrokkenheid van Serviërs uit andere delen van het voormalige Joegoslavië behoort dan tot de mogelijkheden.

Een overwinning voor de hervormingsgezinde "Joegoslavische" premier Panic in de komende verkiezingen voor het Servische presidentschap zou pas geleidelijk en op langere termijn kunnen leiden tot aantasting van de machtspositie van de Servische socialisten. Een bijstelling van het Servische beleid is op korte termijn niet te verwachten.